

Noora Ellonen,
Janne Kivivuori, Satu Rantaeskola,
Mikko Aaltonen, Antti Latvala ja Sasu Tyni

KRIMINAALI- POLITIIKKA

TAVOITTEET, KEINOT JA VAIKUTUKSET

Gaudeamus

Copyright © 2024 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Jussi Jääskeläinen

KL 33.58, 30.16 • UDK 343

ISBN 978-952-345-269-5

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2024

Sisällys

1.	JOHDANTO	13
2.	KRIMINAALIPOLITIikka JA EMPIIRINEN TUTKIMUS	20
2.1	Empiirinen ja ei-empiirinen kriminaalipolitiikan tutkimus	20
2.2	Empiirisen tutkimuksen peruskäsitteitä	23
2.3	Vaikuttavuustutkimus.....	25
3.	KRIMINAALIPOLITIIKAN TAVOITTEET JA KEINOT.....	33
3.1	Sääntelyn kohde: tekojen määrittelemine rikokseksi	34
	<i>Kriminalisointiperiaatteet ja empiria.....</i>	<i>34</i>
	<i>Laittoman ja laillisen raja</i>	<i>38</i>
3.2	Rikollisuus kriminaalipolitiikan kohteena ja kontekstina.....	43
	<i>Rikollisuuden muuttuneet trendit</i>	<i>44</i>
	<i>Rikollisuuden vakaat piirteet</i>	<i>47</i>
	<i>Piilorikollisuuden merkitys.....</i>	<i>48</i>
3.3	Kriminaalipolitiikan hyötyajattelu	50
	<i>Hyötyjen ja haittojen punninta</i>	<i>51</i>
	<i>Kustannus-hyötyanalyysi</i>	<i>53</i>
3.4	Restoratiiviset eli korjaavat tavoitteet.....	58
	<i>Sovittelu.....</i>	<i>59</i>
	<i>Uhrille aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen valtion varoista ...</i>	<i>60</i>
	<i>Tukipalvelut uhrin tilanteen parantamiseksi</i>	<i>61</i>
	<i>Empiirinen tutkimus restoratiivisten tavoitteiden toteutumisessa ...</i>	<i>63</i>
3.5	Perus- ja ihmisoikeuksien suojelu	63
	<i>Päätöksenteon humanisuus ja oikeudenmukaisuus.....</i>	<i>66</i>

4.	RIKOSOIKEUDELLINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	70
4.1	Rangaistuksen vaikutusmekanismit	71
	<i>Retributiivinen rangaistusteoria</i>	71
	<i>Preventiiviset rangaistusteoriat</i>	73
4.2	Rikosprosessi	80
	<i>Esitutkintaviranomaiset rikosasian selvittäjinä</i>	82
	<i>Syyttäjälaitos syyteharkinnan näkökulmasta</i>	84
	<i>Tuomioistuinlaitos rikosasian ratkaisijana</i>	89
	<i>Rikosoikeudellinen vastuu</i>	90
4.3	Rangaistuslajit	94
	<i>Rahalliset seuraamukset</i>	98
	<i>Vankeus</i>	100
	<i>Vankeuden sijaan tai sen ohella annetut rangaistukset</i>	105
	<i>Yhdistelmä rangaistus</i>	112
	<i>Elinkautinen rangaistus ja pääsy ehdonalaiseen vapauteen</i>	113
4.4	Rangaistuksen mittaaminen	115
	<i>Rangaistuksen mittaamisen näkökulmia</i>	115
	<i>Rikosten rangaistusasteikko</i>	116
	<i>Rangaistuksen mittaamisen perusteista</i>	118
4.5	Rangaistuksen täytäntöönpano	124
	<i>Sakkorangaistuksen täytäntöönpano</i>	125
	<i>Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano</i>	127
	<i>Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano</i>	129
	<i>Suomen vankimäärä verrattuna muihin maihin</i>	143
	<i>Rikoksesta tuomittujen kuntoutus</i>	147
4.6	Tutkimuksia rangaistusten vaikuttavuudesta	157
	<i>Rangaistusankaruuden vaikutukset</i>	158
	<i>Vankeuden vaikutukset uusintarikollisuuteen</i>	161
	<i>Inkapasitaation vaikutukset</i>	165
	<i>Rikoksesta tuomittujen kuntoutuksen vaikuttavuus</i>	166
	<i>Vaikutusheterogeenisyys</i>	170

	<i>Rangaistusvarmuuden ja rangaistusten nopeuden vaikutukset</i>	172
	<i>Rangaistushavainnon vaikutus käyttäytymiseen</i>	175
4.7	<i>Rangaistusjärjestelmän ei-aiotut seuraukset</i>	176
	<i>Ei-aiotut seuraukset suhteessa rangaistuun henkilöön itseensä</i>	177
	<i>Ei-aiotut seuraukset suhteessa muihin henkilöihin</i>	178
5.	SOSIAALIPOLITIikka JA RISKIRYHMILLE	
	SUUNNATUT INTERVENTIOT	182
5.1	<i>Sosiaalipolitiikan ja riskiryhmille suunnattujen interventioiden vaikutusmekanismit</i>	184
	<i>Mistä yksilötason riski johtuu?</i>	186
	<i>Rikollisuuden ylisukupolvisuus</i>	187
5.2	<i>Sosiaalipolitiikan keinot</i>	191
	<i>Yleisen sosiaalipolitiikan keinot</i>	191
	<i>Riskiryhmille suunnatut interventiot</i>	195
5.3	<i>Sosiaalipoliittisten toimien vaikutukset</i>	198
	<i>Huono-osaisuus ja rikollisuus</i>	198
	<i>Tulonsiirtojen ja työvoimapolitiikan vaikutus rikollisuuteen</i>	202
	<i>Alkoholi- ja huume politiikka</i>	206
	<i>Asuntopolitiikka</i>	209
	<i>Koulutuspolitiikka</i>	210
5.4	<i>Riskiryhmille suunnattujen interventioiden vaikutukset</i>	212
	<i>Lapsiperheille suunnatut toimet ja niiden vaikutukset</i>	212
5.5	<i>Rikollisuuden ehkäisyn sosiaalipoliittinen merkitys</i>	217
5.6	<i>Sosiaalipolitiikan ei-aiotut vaikutukset</i>	219
	<i>Sosiaalietuusjärjestelmä rikostilaisuuksien luojana</i>	220
	<i>Tukien vaikutus rutiinitoimintoihin</i>	221
6.	POLIISIN ENNALT AESTÄVÄ TOIMINTA SEKÄ TILANNE- JA	
	TEKNOLOGINEN TORJUNTA	224
6.1	<i>Poliisin ennalta estävän toiminnan ja tilanne- sekä teknologisen torjunnan vaikutusmekanismit</i>	227
	<i>Pelote, inkapasaatio ja valvonta</i>	227

	<i>Yksilöiden auttaminen ja viranomaisyhteistyö</i>	229
	<i>Rikosten tilannetorjunta ja yhdyskuntasuunnittelu</i>	229
6.2	Keinot vähentää rikostilanteita ja vaikuttaa rikoksia tekeviin . .	230
	<i>Poliisin ennalta estävän toiminnon keinot</i>	230
	<i>Rikosten tilannetorjunnan keinot</i>	236
	<i>Teknologisen torjunnan keinoja</i>	239
6.3	Poliisin ennalta estävän toiminnan sekä tilannetorjunnan ja teknologisen torjunnan vaikuttavuustutkimuksia	243
	<i>Poliisin ennalta estävän toiminnan työmuotojen tavoitteiden toteutuminen</i>	243
	<i>Tilanne- ja teknologisen torjunnan vaikuttavuustutkimukset</i>	249
6.4	Poliisitoiminnan ja tilannetorjunnan ei-aiotut seuraukset	254
7.	KOHTI KRIMINAALIPOLITIIKAN ASiantuntijuutta	258
7.1	Kriminaalipolitiikan lainvalmistelu	258
	<i>Lainvalmistelu käynnistyy aloitteesta</i>	259
	<i>Kansallisen lainsäädännön perustana EU-lainsäädäntö tai kansainvälinen sopimus</i>	260
	<i>Esivalmistelusta hallituksen esitykseksi</i>	263
7.2	Empiirinen tutkimus kriminaalipolitiikan päätöksenteossa	265
	<i>Kriminaalipolitiikan tutkimuksen tietolähteet</i>	266
	<i>Lyhyesti tutkimuksen nykytilasta</i>	271
	<i>Tutkimustieto ja kriminaalipolitiikan tekemisen arki</i>	274
7.3	Moderni kriminaalipolitiikan asiantuntijuus	277
	LOPUKSI	283
	VIITTEET	284
	KIRJALLISUUS	299
	LIITE: TILANNETORJUNNAN 25 KEINOA	324
	KIRJOITTAJAT	326

TIETOLAATIKOT

Kriminaalipolitiikan tutkimus osana kriminologian tieteenalaa	17
Tutkimusasetelmiin liittyvää termistöä	29
Rikollisuuden piirteet luovat kontekstia kriminaalipolitiikalle	49
Edvard Westermarck	72
Kuritusväkivallan kriminalisointi ja moraali	75
Virallinen syyte kriminaalipolitiikan keinona	87
Alle 15-vuotiaiden tekemät rikolliset teot	92
Katsauksia ja tilastotietoa seuraamusjärjestelmästä	96
Ikärajojen merkitys	103
Yhdyskuntaseuraamuksiin tuomittujen piirteitä	109
Mitä merkitystä rikosten rangaistavuudella on?	117
Miten vankipopulaatiota kuvataan empiirisesti?	132
Vankeutta koskevat tilastot	134
Maavertailujen haasteita: tutkimusta vai taustaverhoilua?	145
Vankeus ja terveys	152
Työllistyminen ja desistanssi	205
Rikostorjunta vai rikosentorjunta?	225
Tilannetorjunta ja perusoikeudet	252
Rikosuhridirektiivi	262